

ANNA I MARCIN NOWAKOWIE

Włochy

50

pomysłów
na urlop

GdzieWyjechać.pl
Wielkowne Motyle

ERGO
HESTIA

Bezdroża

Tekst: Anna i Marcin Nowakowie
Redaktor prowadzący: Łukasz Karolewski
Redakcja: Anna Żukowska
Projekt graficzny i skład: Sabina Suchy
Projekt okładki: Jan Paluch; materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą shutterstock.com
Zdjęcia: Anna i Marcin Nowakowie oraz Shutterstock.com, Stock.Adobe.com

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiejkolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorzy oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion S.A.
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 2309863
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
[www: bezdroza.pl](http://www.bezdroza.pl) (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!
Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:
bezdroza.pl/user/opinie/bew50p
Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I
ISBN: 978-83-289-0445-3
Copyright © Anna i Marcin Nowakowie, 2025
Copyright © Helion S.A., 2025

Kup książkę

Poleć książkę

Spis treści

Wstęp 7

Włochy północne 11

- 01** Vicenza 14
 - 02** Triest 20
 - 03** Po Lagunie Weneckiej 26
 - 04** Werona 32
 - 05** Padwa 40
 - 06** Mantua 48
 - 07** Como 54
 - 08** Ferrara 62
 - 09** Riva del Garda 68
 - 10** Pałace Turynu 74
 - 11** Bolonia 82
 - 12** Rawenna 90
 - 13** Genua 96
 - 14** Nad jeziorem Maggiore 104
 - 15** La Spezia i Portovenere 110
 - 16** Zamki i pałace Mediolanu 116
 - 17** Pawia 122
 - 18** Bergamo 128
 - 19** Brescia 134
 - 20** Bressanone 142
 - 21** Biella 148
- Pomysł na 7-dniowy urlop samochodem 154

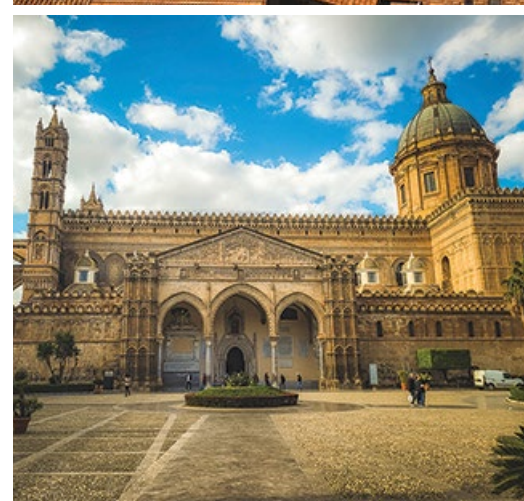
Włochy południowe 275

- 38** Syrakuzy 278
- 39** Reggio di Calabria 286
- 40** Tropea 292
- 41** Catania 298
- 42** Matera 306
- 43** Salerno i Amalfi 312
- 44** Trapani 318
- 45** Lecce 326
- 46** Palermo 332
- 47** Marsala 340
- 48** Brindisi 346
- 49** Bari 352
- 50** Agrigento 358
- Pomysł na 7-dniowy urlop samochodem 364

Włochy środkowe 161

- 22** Viterbo 164
- 23** Orvieto 170
- 24** Perugia i Asyż 176
- 25** Caserta 184
- 26** Urbino 190
- 27** Ankona 196
- 28** Montepulciano i Pienza 202
- 29** Florencja 208
- 30** Piza 216
- 31** Lukka 222
- 32** Tarquinia 230
- 33** Zielony Rzym 236
- 34** Tivoli 244
- 35** Gubbio 250
- 36** Castel Gandolfo 256
- 37** Narni 262
- Pomysł na 7-dniowy urlop samochodem 268

Kup książkę

Poleć książkę

- 01 VICENZA**
- 02 TRIEST**
- 03 LAGUNA WENECKA**
- 04 WERONA**
- 05 PADWA**
- 06 MANTUA**
- 07 COMO**
- 08 FERRARA**
- 09 RIVA DEL GARDA**
- 10 TURYN**
- 11 BOLONIA**
- 12 RAWENNA**
- 13 GENUA**
- 14 JEZIORO MAGGIORE**
- 15 LA SPEZIA**
- 16 MEDIOLAN**
- 17 PAWIA**
- 18 BERGAMO**
- 19 BRESCIA**
- 20 BRESSANONE**
- 21 BIELLA**

Włochy północne

To był ciepły wieczór po bardzo ulewnym popołudniu, okolice Mantui – „mglistego miasta”, jak mawiają o nim Włosi. Wszystko paruje, mgła unosi się lekko nad rozlewiskami rzeki Mincio, która przybywa aż z Gardy, i malarsko rozmywa kształty krajobrazu. Czaple dostojnie pozowały do zdjęć. Łódki flisaków, grzecznie zaciemowane, urozmaicały kadr. Szumiała trzcina, kaczki rozsuwały dywan z liści lilii wodnych. Zabiły dzwony w opactwie, w którym nie ma już zakonników.

To tylko jeden z wielu momentów, gdy na północy Włoch nie czuliśmy się jak w Italii. To dobrze czy źle? Zdecydowanie dobrze! Północ jest tak zróżnicowana, intrygująca i spowita tyloma ciekawymi historiami, biografiami, wpływami kulturowymi i tradycjami, że sama w sobie jest materiałem na opasłą księgę. Bez Rzymu, Florencji, Neapolu czy Palermo. Jednak to północ formalnie dała Włochom Włochy.

Wielu Polaków czuje największą więź z północą Italii, nawet my, z uwagi na korzenie naszych rodzin osadzone w Galicji i związane z kolejką, czujemy delikatną, bardzo odległą, ale prawdziwą nieć porozumienia z odmiennością, z której dumne są regiony Friuli-Wenecja Julijska i Wenecja Euganejska czy Trydent. Nasi

czytelnicy swego czasu zagłosowali w ciekawej sondzie. Pytanie brzmiało: „W jakiej części Włoch chciałbyś/ chciałybyś mieć swój drugi dom?”. Z małą przewagą, ale... północ wygrała z południem. Być może wiąże się to też z pragmatycznym podejściem do sprawy. Wielu mieszkańców południowej części Polski po wyjeździe wcześniej rano z domu może osiągnąć północnowłoskie prowincje samochodem jeszcze wieczorem tego samego dnia. „Z roku na rok coraz więcej Polaków przybywa nad Gardę, zwłaszcza w maju i czerwcu” – słyszymy od turystycznych władz regionu. Staliśmy się już grupą turystów numer trzy. Przypadek? Trudno tak sądzić.

Wyruszymy w podróż od słynnych z najbardziej miękkiej wody dolin alpejskich koło Bielli, po doki i pochylnie portu „najbardziej niewłoskiego” z włoskich miast. Zadzieramy głowę, by podziwiać malowidła w zachwycających krągankach miasta Bressanone, a kończymy na rzucających na kolana mozaikach w Rawennie i łapiąc słoneczne refleksy odbijające się w jeziorach Como czy Garda, spokojnych wodach lagun adriatyckich, jak również wśród fal rozbijających się o riwieri w Ligurii.

Kup książkę

Poleć książkę

01

VICENZA

W wielu rankingach Vicenza bryluje w kategoriach „najlepsze włoskie miasto do życia” albo „najbogatsi mieszkańcy”. Doskonale i markowo ubrani dystyngowani ludzie, dużo drogich butów, czystość ulic i luksusowe samochody oraz sporo ludzi na rowerach. Turystom znana jest jednak przede wszystkim z wyjątkowej bazyliki.

W miejscu forum rzymskiej Vicetii, czyli Piazza dei Signori nad wszystkim czuwa uważnie wenecki lew. W samym środku miasta stoi bazylika, która jest arcydziełem architektonicznym Andrei Palladia. Sługa Padwy i Wenecji swoje najpiękniejsze budowle stworzył tu. A jedna z nich stała się wzorem dla wielu innych na świecie.

BUDOWLE WYBITNE

Nie sposób nie zainteresować się Basilica Palladiana z XVI/XVII w., gdyż jej gigantyczny kadłubowy dach unosi się ponad innymi

budynkami, ustępując jedynie wieży katedry oraz gotyckiej, lekko pochylej Torre dei Bissari. Obecna otoczona spektakularnymi loggiami i powtarzalnymi serlianami (oknami weneckimi) budowla to eksperyment, którego sukces zrodził sławę autora. Jej wnętrza to pozostałości średniowiecznej zabudowy miasta, a to, co na zewnątrz, jest klasyką renesansu. Podobna do Palazzo della Ragione w Padwie, ale bardziej wyeksponowana. Co ciekawe 40-letni Palladio otrzymał za budowę wynagrodzenie w formie... abonamentu. Wyplacano mu kilku dukatów co

Kup książkę

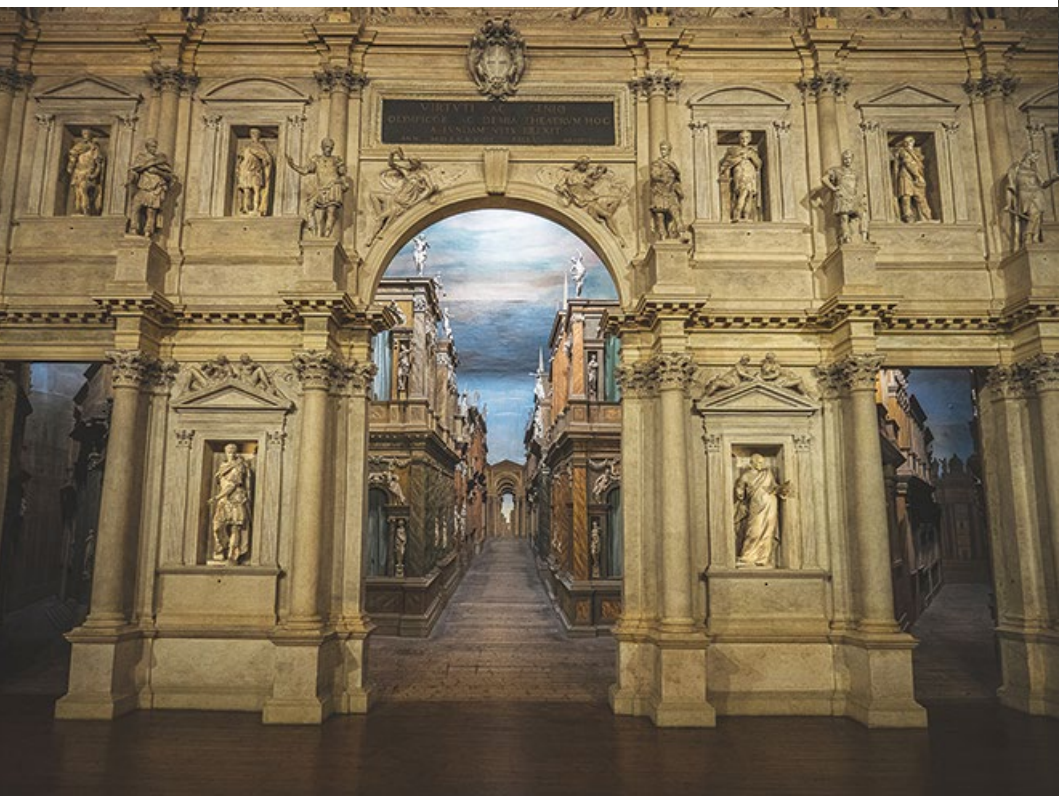
Poleć książkę

NIE TYLKO BUDOWLA SAKRALNA

Nazwa „bazylika” nie jest zarezerwowana tylko dla kościołów, nawet wczesnochrześcijańskich. To forma antycznej głównie targowo-handlowej budowli. Choćby bazylika Julia w Rzymie przy Forum Romanum (urzędy i sklepy) czy bazylika Konstantyna z Trewiru (sala tronowa).

miesiąc przez większość życia. Może zleceniodawcy obawiali się zawalenia budowli?

Po drugiej stronie miasta, bliżej rzeki Bacchiglione i centrum informacji turystycznej, stoi schowany nieco na uboczu, poza wzrokiem przechodniów, kolejny skarb i duma miasta. Tym razem „bazylika sztuki”, czyli Teatro Olimpico, który z kolei był zwieńczeniem kariery Andrei Palladia. W mieście, które od zawsze było bogate i wpływowe, powstał

WARTO ZJEŚĆ I KUPIĆ

- ▶ Vicenza to miasto pełne smaków, które łączą tradycję włoską z lokalnymi akcentami regionu Wenecji Euganejskiej i Alp.
- ▶ Koniecznie spróbuj *baccalà alla vicentina* – dorsza w gęstym, kremowym sosie, podawanego z polentą. W lokalu Osteria Il Corsore znajdziesz także inne specjały, takie jak risotto z białymi szparagami czy makaron *bigoli* w sosie z kaczki.
- ▶ Na szybki autentyczny posiłek zajrzyjcie do Righetti lub Il Cepo, gdzie można skosztować prostych, ale pysznych dań, takich jak *sopressa* (lokalna kielbasa) z polentą czy *gnocchi* z masłem i szalwią.
- ▶ Deser? Szybka przekąska w biegu? To może w niepozornym lokalu Pane, Pizza e...; w ofercie także rzeczy bezglutenowe.
- ▶ Warto poszukać *zaeti* (lub *gioletti*) – regionalnych ciasteczek z mąki kukurydzianej z rodzynkami, np. w Pasticceria Venezia.
- ▶ W centrum Vicenzy w weekendy działa targ Campania Amica, gdzie znajdziecie lokalne produkty, takie jak oliwa, sery czy wina z okolicznych winnic, w tym słynne białe Vespaiolo czy czerwone Torcolato.

VICENZA

budowli jest pałac w Lubostroniu na Kujawach.

Kierując się do dzieła Palladia, na pewno zainteresujemy się też Villą Valmarana. Pobieźmie za sprawą pięknego ogrodu, strzeżonego przez kamienne figurki 17 karłów zwanych „Nani”, a bardziej szczegółowo ze względu na wybitne XVIII-wieczne freski Giovanniego Battisty i Giovanniego Domenica Tiepolów.

Oba powyższe obiekty można zwiedzać za opłatą. Natomiast położony kilkanaście minut stąd na zachód już za darmo. Nad wzgórzami dominuje kopuła i wieża XV-wiecznego opactwa z bazyliką Santa Maria di Monte Berico.

Prowadzi do niej prawie z opłatków miasta Portici di Monte Berico – długi portyk. Wewnątrz świątyni znajduje się osobiwy obraz: *Wiercenza św. Grzegorza* (*Cena di san Gregorio Magno*) autorstwa Paola Veronesego z 1572 r. Z tarasu pod kościołem doskonale widać łańcuch Alp i Monte Grappa. Zapewne o bitwach i froncie wojennym tamże traktuje wystawa w położonym kilka kroków na południe Muzeum Wojny oraz Risorgimento (Zjednoczenia Włoch), otoczonym zabytkowym, ale nieco zaniedbanym parkiem z pięknymi widokami. Wszystkie cztery miejsca można zobaczyć w czasie półdniowej wędrówki.

związek naukowo-literacki Akademia Olimpijska, który zapragnął mieć własny teatr. Już od samego początku Teatro Olimpico stał się wzorem dla teatrów *à l'ancienne* w całej Europie. Prace ukończono w 1585 r., a teatr zainaugurowano wystawieniem *Króla Edypa*. Częściami zwiedzania są: krótki spektakl światło-dźwięk i odwiedziny w odeonie. Największe wrażenie może budzić doświadczenie pewnej iluzji optycznej na linii widownia-scena-scenografia. Warto tego doświadczyć.

Daleko poza centrum miasta, ale za to dość blisko dworca kolejowego, stoi jeszcze Basilica dei Santi Felice e Fortunato. Piękna świątynia skrywa w podziemiach wczesnochrześcijański cmentarz z IV w. Bazylika jest w stylu romańskim, surowym, z dużą liczbą cegieł, co jest typowe dla okolic Vicenzy i Werony.

Warto zobaczyć w okolicy

COLLI BERICI

Łagodne wzgórza o płaskich wierzchołkach na południe od Vicenzy, ukochane przez kolarzy szosowych, a także mieszkańców miasta, którzy przybywają tu, aby wypocząć i popływać nad jeziorem Fimon. Nazwę tę kojarzą również miłośnicy wina ze względu na powstające tu cenione trunki z oznaczeniem DOC. W północnej części wzgórz znajdują się dwa arcydzieła architektury. Jedno wyszło spod ręki Andrea Palladia. To Villa Rotonda, której charakterystyczny kształt z kopułą, wzorowany na rzymskich termach, stał się wzorem i inspiracją dla wielu innych europejskich willi, pałaców i zamków powstałych w stylu nazwanym potem palladiańskim. Jedną z takich

NAJBLIŻSZE LOTNISKO

Werona (VRN), Treviso (TSF), Wenecja (VCE)

DLA RODZIN Z DZIEĆMI

●●○○○

W BRZYDKĄ POGODĘ

●●●○○

INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA

●●●○○

WARTO ROZWAŻYĆ W OKOLICY

- Inne rejony Wzgórz Berici
- Średniowieczne warowne miasteczko Cittadella
- Montecchio Maggiora z zamkami Rómea i Julii oraz Villa Cordellina

Z CZYM ŁATWO POŁĄCZYĆ PODCZAS URLOPU

Werona, Padwa, Wzgórza Euganejskie, Wenecja, Treviso

Kup książkę

Poleć książkę

04

WERONA

Nazwę tego włoskiego miasta położonego w północno-wschodniej części kraju kojarzy chyba każdy. Wszyscy też znają je jako miejsce tragicznych, ale i romantycznych, wydarzeń opisanych w dramacie Williama Szekspira. Choć domniemany balkon Julii jest najchętniej odwiedzaną atrakcją w Weronie, to miasto może pochwalić się wieloma o niebo ważniejszymi i ciekawszymi zabytkami. W tym z listy UNESCO.

Miasto zostało założone już przez Celtów, więc długiej historii nie można mu odmówić. W 89 r. p.n.e. wraz z całą Galią Przedalpejską zostało podbite przez Imperium Rzymskie. Ślady tych czasów można tu odnaleźć bez większego problemu. Rzymska Verona była całkiem potężną kolonią i jednym z najważniejszych miast na północy wczesnego imperium. Głównie dlatego, że znajdowała się na skrzyżowaniu ważnych dróg: Via Gallica, Via Claudia Augusta,

Vicum Veronensium i Via Postumia. No i była pierwszym (albo też ostatnim) miastem na trudnym szlaku przez Alpy.

W późniejszych latach o Weronę rywalizowało wielu. W średniowieczu wciąż jeszcze była ona ważnym miastem, traktowanym na równi z Mediolanem i Pawią. To właśnie w wiekach średnich nad szumiącą Adygą wzniesiono zamek Castelveccchio. Dziś można go zwiedzać – wewnątrz mieści się ciekawe muzeum (Museo

Werona i Brescia

sarkofagi członków tego rodu można zobaczyć, co dość zaskakujące, nie wewnątrz, a przy rzymskim kościele Rettoriale di Santa Maria Antica.

di Castelveccchio) z bogatą kolekcją sztuki z okresu od średniowiecza do XVIII w. (zamknięte w poniedziałki, wstęp płatny, a w pierwszą niedzielę miesiąca od listopada do marca – 1 EUR). Z przeciwległym brzegiem zakręcającej tu dość odważnie rzeki zamek spina oryginalny, zbudowany z cegły i posiadający blanki, most – Ponte Scaligero. Budowla zwierzana jest z ważnym dla miasta rodem Della Scala (Scaligeri) – ich herb w postaci drabiny (po włosku *scala* to drabina) można zauważyć w wielu punktach Werony. Piękne gotyckie

WALKI GLADIATORÓW I PRZEDSTAWIENIA OPEROWE

Śladami po rzymskim panowaniu są w Weronie m.in.: teatr znajdujący się pod szczytem dawnego Kapitolu (dziś mieści Muzeum Archeologiczne), Kamienny Most (Ponte Pietra), Łuk Gawiuszów (Arco dei Gavi) na skwerze przy Castelveccchio, a przede wszystkim on – Amfiteatr, zwany częściej, po prostu, Areną. Zabytkowa budowla jest największą ozdobą Piazza Bra, gdzie, jak to zwykle we Włoszech, rozkładają się stoliki kawiarni i restauracji.

VERONA CARD

Planując intensywne zwiedzanie biletowanych obiektów Werony, warto rozważyć zakup Verona Card. Karta jest dość droga, ale zapewnia wstęp do wszystkich muzeów miejskich Werony i innych najbardziej popularnych zabytków, jak Arena i działające w niej Muzeum Archeologiczne, Dom Julii, Muzeum Castelvecchio, czy romańskich i gotyckich kościołów.

Patrząc na wybudowaną w połowie I w. n.e. (koniec rządów Augusta, początek panowania Klaudiusza) eliptyczną konstrukcję z tej perspektywy (czyli z zewnątrz), nie ma się wrażenia, że mogła ona pomieścić aż tylu widzów. W czasach, gdy toczyły się tu walki gladiatorów czy z dzikimi zwierzętami, liczba ta dochodziła nawet do 30 tysięcy osób, a sama budowla znajdowała się poza murami miasta. Dziś stoi niemal w samym jego centrum. Gdy spaceruje się po marmurowych stopniach i koronie Areny, wielkość ta jest już widoczna. W końcu to

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

Kup książkę

Poleć książkę

GRUPA
Helion

Anna i Marcin Nowakowie, autorzy przewodnika **Polska. 70 pomysłów na niezapomniany weekend**, wracają z nową książką, w której dzielą się 50 pomysłami na ciekawe spędzenie czasu we Włoszech. W ciągu kilkunastu lat odwiedzili kilkadziesiąt krajów świata, od wulkanów Jawy po dżungle Gwatemali, od Arktyki po piaski Sahary. Setkom tysięcy czytelników i widzów serwują smakowite przepisy na nietuzinkowe podróże, przygody i udane urlopy. Od kilku lat dzielą życie między Polskę a Włochy — oba te kraje kochają i traktują jak swoje domy.

Twórcy popularnego i nagradzanego bloga **GdzieWyjechać.pl**, a także kanału na YouTube **Wędrowne Motyle** zabierają nas w 50 (a właściwie to 100) ciekawych miejsc we Włoszech, które mieli przyjemność odwiedzić podczas licznych podróży po tym kraju. Proponują zarówno klasykę — choć w mniej typowym wydaniu: ogrody i parki Rzymu czy Florencji albo pałace Turynu — jak i mniej oczywiste, kompletnie nieodkryte zakątki kraju, w tym alpejskie księstwo biskupie, habsburską siedzibę cesarską nad Adriatykiem, znany z *Gwiezdných wojen* Drugi Watykan, barokową „Florencję południa” czy najprawdziwszy geograficzny środek Włoch w Narni.

Ta książka jest jak pigułka na wszelkie niedobory witaminy I. Znajdziesz w niej prawdziwe bogactwo inspiracji — nie na jeden urlop, a na wiele udanych podróży do Italii.

Sprawdź najnowsze promocje:
• bezdroza.pl/promocje
Przewodniki najchętniej czytane:
• bezdroza.pl/bestsellery
Zamów informator podróżniczy:
• bezdroza.pl/newletter

ebook dostępny na:
ebookpoint

ISBN 978-83-289-0445-3

9 788328 904453

Cena: 79,00 zł